

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR: CIRU ECONOMU

Licențiat în drept din Paris, Procuror-General la Înalta Curte de casare

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

ABONAMENTUL

Pe an, în România	40 lei
6 luni	20
3 luni	10
Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni	

Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI—5
Lângă Palatul Justiției

TELEFON № 16/98

Nou a apărut *Suplimentul al IV la CODICELE DE ȘEDINTĂ AROMÂNEI de Ion Ph. Ghelu*, cuprinzând toate Legele, Regulamentele și Decretele dela 1 Ianuarie 1905, până la 1 Octombrie 1908. Volumul cuprinde 3000 pagini. Prețul 15 lei, legat. Se poate procură dela *Curierul Judiciar* care servește la cerere orice cărti de drept române și steme contra-valoare, mandat sau ramburs.

SUMAR

Capacitatea de a înstrăina a Stabilimentelor de utilitate publică, de d-l Anibal Teodorescu;

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de casare, secția III: Iani M. Bociari cu Ministerul de finanțe;

Idem: Herman Spiegel cu Ministerul de finanțe;

Curtea de apel din București, s. III: Ministerul de finanțe cu Maria Partenie;

Cesiunea brevetelor de invenții din punct de vedere fiscal, de d-l I. M. Lunga.

CAPACITATEA DE A ÎNSTRAINAREA A STABILIMENTELOR DE UTILITATE PUBLICĂ

CEROETARI DE DREPT ADMINISTRATIV

I

O chestiune de o importanță deosebită, prin soluțiunea ce i s-ar fi dat, a venit în timpul din urmă în desbatările instanțelor noastre judecătorești. Era vorba anume de o instituție, recunoscută ca stabiliment de utilitate publică, adică investită cu personalitatea juridică, care, pentru a lichida o serie de datorii ce i le treceuse fondatorul odată cu legatul universal al averii sale, a scos în vânzare cu licitație publică, la sediul administrației sale, o moșie adjudecând-o asupra unuia din licitatori. La facerea actului de vânzare însă cumpărătorul pretinde că numita instituție, în virtutea principiilor generale de drept public, nu ar avea capacitatea de a înstrăina bunurile sale imobiliare fără a fi autorizată de puterea administrativă și cere, în consecință, să i se producă această autorizare.

Tribunalul de Ilfov, căruia s'au plâns ambele

părți, găsește că așezământul putea face un asemenea act de dispoziție fără nevoie vreunui amestec din partea Statului. Si iată cum motivează tribunalul hotărîrea sa asupra chestiunii de principiu: „

„Având în vedere că personalitatea morală acordă grupărilor de persoane dreptul de a posedă bunurile lor sub forma unei coproprietăți collective, că distrugând autonomia părtărilor individuale le permite pe deosebire să-și găzească patrimoniul lor cu facilități date de legi unei persoane fizice, iar pe de altă le conferă o perpetuitate indefinită prin întocmirea membrilor săi”;

„Având în vedere că aceste calități ale personalității morale au dat naștere, pentru Stat, la două pericole: 1) unul economic, de oarecum bunurile rămânând în același patrimoniu circulația necesară fructificării lor este impiedicată; 2) altul politic, de oarecum bogăția persoanei morale i-ar da puterea de a rivaliza cu guvernământul constituit de legi”;

Având în vedere că aceste două pericole ar putea atinge ordinea publică, că Statul dar și praveghează fie constituirea persoanelor morale numai în cazul în care aceste pericole se ivesc, fie gestiunea lor”;

Considerând astfel că, în ceeace privește constituirea, legile au acordat odată pentru totdeauna personalitatea morală societăților cu formă comercială, de oarecum nu au alt scop decât acela de a împărtăși între asociații un folos în bani și nu prezintă nici un pericol public; că, din contra, toate asociațiunile, fie cele proprii zise, fie fundațiunile cari nu sunt altceva decât asociații de persoane nedeterminate, în folosul căror un număr oarecare de bunuri au fost afectate, având de aceea atinge prin formarea lor ordinea pu-

blică, nu se pot bucură de personalitatea morală constituindu-se în stabilimente de utilitate publică decât printr-o lege specială pentru formarea fiecărcea din ele; că o asemenea exigență nefiind impusă printr-o dispoziție legală, ea se aplică totuși prin faptul că Statul reprezentând interesele generale este dator să le ocrotească prin mijloacele pe cari le găsește de curvință;

Considerând că, în ceeace privește gestiunea patrimoniului lor, Statul nu se mai interesează de persoanele morale; că supravegherea lui nu se exercită decât numai atunci când actele juridice facute de reprezentanții lor ar atinge interese publice; că astfel art. 811 și 817 din Codul civil prevăd că persoanele morale nu pot primi donațiuni sau legaturi decât cu autorizația șefului Statului; că această autorizație are de scop nu de a proteja, ci de a impiedica persoana morală de a se imbogăti prea repede prin mijlocul acelor cu titlu gratuit;

Considerând că, în afară de aceasta, Statul are un drept de supraveghere general asupra funcționării stabilimentelor de utilitate publică; că în acest sens se spune că ele trăesc sub controlul Statului;

Considerând dar că rolul Statului a fost totdeauna conceput față de stabilimentele de utilitate publică ca un control de interes general; că, dar, nu se poate deduce de aici necesitatea unei autorizații pentru validitatea vânzării azi în litigiu, de oarece această autorizație ar avea de scop numai de a proteja interesul particular al unei clase restrânsă de persoane, care constituie persoana morală și că prin urmare nu se poate bază pe principiile mai sus expuse;

Considerând că Statul are dreptul de protector numai față de stabilimentele publice; că acestea fiind servicii de ale Statului constituîte în persoane morale, și dar făcând parte din Stat, acesta este menit să controleze gestiunea patrimoniului lor; că stabilimentele de utilitate publică reprezentând interesul particular, și nefăcând parte din Stat, scapă de sub controlul său protector; că prin urmare nici o assimilare nu se poate face între aceste două feluri de stabilimente;

Considerând pe lângă acestea că, conform art. 949 din Codul civil, capacitatea fiind regula și incapacitatea exceptiunea, necesitatea unei o astfel de autorizații ar trebui prevăzută de lege; că în lipsa unui text administratorii unui stabiliment de utilitate publică pot contractă în numele lui orice acte juridice vor crede de curvință; că singura sanctiune pentru actele dăunătoare instituției ar fi responsabilitatea personală a administratorilor față de dânsa;

Considerând că nu există nici un principiu de drept și nici un text de lege, care să impună necesitatea unei autorizații pentru validitatea acelor de dispoziție făcute de către administrației stabilimentelor de utilitate publică, că prin urmare vânzarea făcută este valabilă. . . .

Iată acum ce zice și Curtea de apel²⁾, pentru ca să reformeze sentința de mai sus a tribunului:

Considerând că persoanele morale în general, și fundațiunile în deosebi, neavând o existență reală și fiind numai niște fictiuni, ele nu pot exista ca atare, în afară de intervenția puterii publice, care într-un interes general să le recunoască o personalitate juridică;

Considerând că din necesitatea intervenției Statului și deci a colaborării sale cu fondatorul, la constituirea unei fundațiuni, urmărind un scop de utilitate generală, sunt destinate a da în perpetuu satisfacere la anumite trebuințe înlesinând astfel sarcini ce încubă Statului,—urmează învederat, și că o consecință imperioasă, că Statul are drept de priveghere și control asupra acestor așezăminte și aceasta nu numai pentru că ele să nu fie abătute dela scopul lor, dar încă și pentru a asigura executarea scopului la care Statul este interesat și în vederea căruia lo-a conferit personalitatea morală;

Că este incontestabil că modul de constituire și de existență a unui stabiliment de utilitate publică într-un Stat este în strânsă legătură cu modul cum o asemenea instituție are să funcționeze și are să fie administrată; că de aceea nici nu se poate concepe că Statul, căruia îl aparține dreptul de a confi personalitatea morală stabilimentelor de utilitate publică, în vederea numai a unui interes obștesc, să nu i se recunoască în același timp și dreptul de control și priveghere în sensul arătat mai sus și să se admite că asemenea stabilimente să putea conduce numai după aprecierea exclusivă a administratorilor, chiar când este vorba de acție de dispoziție, care eventual ar putea avea drept rezultat impiedicarea realizării scopului pentru care au fost înființate;

Că, în special, când este vorba de asemenea stabilimente, controlul Statului este mai mult justificat decât asupra asociațiunilor, căci, pe când într-o asociație actele contrară scopului și interesului asociațiunii pot fi criticate chiar pe cale judecătorească de către membrii care o compun, în fundațiuni — unde se găsesc bunuri numai afectate unui scop de utilitate publică — Statul

²⁾ București, s. II, No. 309 din 18 Octombrie 1908.

singur poate veghea ca interesele și existența chiar a fundațiunii să nu fie periclitate prin acte de dispozițiuile făcute după arbitrajul administratorilor și pentruca scopul acestor așezămintelor să fie menținut și executat:

«Că, în vederea acestor considerații, este generalmente admis că fundațiunile, care au caracterul unor stabilimente de utilitate publică, intră în categoria persoanelor private ca incapabile, având în principiu aceeași capacitate ca persoanele fizice; — că de aceea ele se administrează sub controlul și sub supravegherea administrației, de sigur fără amestecul acesteia în afacerile interioare ale fundațiunii, dar mărginindu-se capacitatea administratorilor numai la acte de pură administrație, ei neavând dreptul de a instrăină averea instituției după cum nu au nici capacitatea de a acceptă, în numele ei, vreo donație în lipsa unei autorizații emise din partea puterii publice»;

«Considerând că legea Casei școalelor și legea Casei bisericilor consacrată în mod formal un asemenea drept de control și privighere a Statului asupra unor anumite așezăminte de utilitate publică și tot astfel și legea pentru organizarea autorităților administrative pendiente de Ministerul de interne din 1 Noemvrie 1892, cu modificările ulterioare și regulamentul acestei legi, care prin art. 20 recunoaște prefectului dreptul ca, cu autorizația ministerului, să inspecteze toate instituțiunile care depind de Stat ori de fundațiuni autonome»;

«Că toate aceste dispoziții de legi nu sunt evident inovații ale legislatorului, ci numai o aplicație a principiului de drept public, pe care se intențiază dreptul de privighere al Statului asupra tuturor instituțiunilor de interes general...».

Am reprodus ambele aceste hotărâri, în consideranțele cari ne interesează, pentru a arăta cum a fost apreciată și judecată chestiunea de instanțe noastre judecătorești. Din ele se văd aproape toate argumentele ce se aduc pentru și contra chestiunii puse.

H.

Poate un stabiliment de utilitate publică să facă un act de instrăinare fără o autorizare prealabilă din partea Statului, presupunând că nu există nici un text de lege care să zică contrariul, și că de asemenei nici statutul așezământului despre care este vorba, nici testamentul fundatorului nu vorbesc nimic în acastă privință?

Pentru a putea răspunde este necesar să examinăm mai întâi ceea ce se înțelege printr-un

stabiliment de utilitate publică din punctul de vedere juridic.

Statul, în timpurile moderne, oricât și-ar largi activitatea funcțiunilor sale, oricât ar deveni *Statal-providență*, nu poate parveni să subvină tuturor nevoilor supușilor săi, care, cu cât civilizațunea se accentuează, cu atât au tot mai multe răni de legat.

Pe de altă parte, cum zice savantul nostru profesor d. C. Dissescu, «când conștiința se formează, omul nu se mai mărginește la noțiunile ființelor materiale: dela ceeaace se vede cu ochii trece la ceeaace se concepe cu mintea, dela concret la abstract: mai târziu dela analiză la sinteză. În noua sa evoluție omul nu se mai mulțumește cu modelul său rol de reproducător; la rândul său, imagine via a Creatorului, devine el însuși creator. De atunci încălătrui de persoanele fizice avem și pe cele abstracte»^{3).} Astfel apare inițiativa particulară care, prin opere private, prin așezăminte de binefacere, prin instituții de educație ori de instrucție, caută să satisfacă nevoile atât du resimțite ale generalitatii și, într'un viitor mai departat, să conlucereze la același ideal comun, la propășirea Statului. Pentru a-și atinge scopul urmărit, fundatorii au înzestrat în toate timpurile aceste așezăminte cu averi, cu bunuri, din venitul cărora aveau să se întrețină și să se măreasă, averi care puteau crește prin donațiile și liberalitățile făcute de alte persoane ceeașcă fi unit cu ideea primului fundator și ar fi cooperat la întreținerea și îmbunătățirea operii lui. Așezământul se deslipează așa dar de persoana intemeitorului său pentru a căpăta deodată o personalitate deosebită și dela sine stătătoare ca să poată face toate actele vieții civile, de cari ar fi avut nevoie în vederea scopului pentru care era creat. El se investește, prin urmare, cu toate drepturile patrimoniale, de cari ar fi avut nevoie orice particular pentru că să îndeplinească același scop; se îmbrăcă prin simpla voință a fondatorului cu o *quasi* personalitate fizică. Să, în adevăr, sub imperiul legiuirilor noastre vechi aceasta era modul de formăriune al persoanelor morale, în alcătuirea cărora Statul nu intervenea de loc⁴⁾. Autorii însă, pentru a pune în concordanță această stare de lucru cu principiul generalmente admis că numai Statul, prin puterile sale, poate crea

³⁾ C. G. Dissescu: *Dreptul* №. 2, 1892: *Despre așezămintele (persoane morale, fundații), persoane incerte și capacitatea sau incapacitatea de a primi prin acte într-o vîrstă testamente.*

⁴⁾ Cas. S.-unité 4 Decembrie, 1897 și Al. Degré: *Scrierii juriidice*, vol. I, pag. 53; Cas. I, 6 Septembrie 1899 publicată în *Dreptul*, №. 14/990 și Cas. I, 24 Ianuarie 1900 în *Dreptul*, №. 17/900; Apel Galati, 10 Martie 1899 în *Dreptul*, №. 29/900.

Reperitorul general de jurisprudență, Barozi, vol. III, pag. 327, №. 14; pag. 329, №. 15 și pag. 333, №. 19 și 20.

asemenea persoane civile, cred că, cu toate că în realitate nu există o autorizare expresă din partea acestuia pentru crearea sus amintitelor așezăminte, totuș o asemenea autorizare rezultă tacitamente din toleranța ce li se acordă ca să funcționeze⁵⁾.

Mai târziu, sub regimul Codului Calimach și al Regulamentului Organic, principiul autorizării începe să se concreteze tot mai mult, pentru a ajunge în dreptul modern un principiu nediscutabil. Persoana civilă sau morală, zice-se, fiind lipsită de putință de exteriorizare în mod fizic a personalității sale, este o simplă ficțiune—creație a legiuitorului—, căci individul nu poate crea fiicări și nici ființe fictive. Această putere apartine numai legii⁶⁾. Astfel că astăzi este neapărată nevoie ca Statul să recunoască personalitatea civilă acestor așezăminte, pe care Dreptul administrativ le cunoaște sub numele de *stabilitențe de utilitate publică* prin opozitioare cu *stabilitențele publice*. Între aceste două categorii de persoane civile sunt, după cum vom vedea, deosebiri fundamentale, cări fac ca ele să nu alibă de comun decât aproape numai numele. Célé dintăi sunt, cum zice Ducrocq, «niște stabilimente a căror existență prezintă un caracter de utilitate generală și publică, ce a fost recunoscut în condițiunile determinante de lege. Dar această definiție bună pentru stabilimentele de utilitate publică nu este și pentru stabilimentele publice. Acestea fac apoi parte integrală din organizația administrativă sau sunt legate de anumite părți din această organizație în modul cel mai strâns»⁷⁾.

Inadevar, stabilimentele publice sunt sau diviziuni teritoriale ale Statului, cum sunt județul și comuna, sau servicii publice, cum sunt Casa școalelor, Casa bisericilor, etc., cărora el le conferă personalitatea juridică pentru a putea avea un patrimoniu și drepturile ce decurg; toate aceste stabilimente sunt într-o stare de dependență mai mult sau mai puțin strânsă față de Stat, care le creiază.

Pentru a face o paralelă vom observă, în primul rând, că în ceeace privește stabilimentele de utilitate publică Statul se găsește în fața unei

⁵⁾ Vezi Paul Negulescu: *Tratat de Drept Administrativ Român*, 1906, vol. I, ed. II, pag. 57 și Dem. Alexandrescu: *Explanări la Dreptul Civil Român*, 1906, vol. I, ed. II, pag. 259.

⁶⁾ Dumoulin: *Coutume de Paris, des fiefs*, tit. I, § 1, No. 40; André Weiss: *Traité de Droit International Privé*, Paris, 1894, vol. II, pag. 392; Dem. Alexandrescu, *locu cît*, pag. 257.

⁷⁾ Ed. Fuzier-Herman: *Répertoire du Droit Français*, volumul XXI, pag. 8, No. 12 și 15. Vezi H. Berthélémy: *Traité de Droit Administratif*, Paris, 1905, pag. 39 și urm.; A. Battie: *Traité de Droit Public et Administratif*, Paris, 1885, volumul V, pag. 2 și urm.; Th. Ducrocq: *Cours de Droit Administratif*, Paris, 1905, vol. VI, pag. 81 și urm.; C. G. Discescu: *Dreptul*, No. 3/1902, *locu cît*; Pitul Negulescu, *op. citat*, pag. 38 și urm..

stări de fapt — voința fundatorului unită cu existența reală a fundațiumii — pe care este chemat numai să o consacre, să o recunoască printr-o lege⁸⁾. Statul nu creiază nimic; căci în zadar ar interveni oricătre legi cări să declare persoane civile cutari sau cutari așezăminte, dacă aceste așezăminte nu există încă în realitate și dacă nici un particular nu voiește să-și consacre averea ca să le înființeze și să le întrețină.

Stabilimentele publice, din contra, sunt create; voința care le dă naștere este voința Statului, a căruia este și ayerea consacrată întregimerii lor. De aci rezultă, ca consecință imediată, și dependența acestora din urmă față de Stat; acțele lor, supuse regimului autorizărilor, care constituie regula, iar neautorizarea excepția. Pe cât timp stabilimentele de utilitate publică, afară de dispozițione contrarie în lege sau în statute, își păstrează o autonomie completă față de Stat, care nu are asupră-le decât un drept de control general, de supraveghere din punctul de vedere al ordinei publice, al bunelor moravuri și al siguranței sale.

Stabilimentele publice, zice Fuzier-Herman, nefiind decât dependințe ale administrației generale, se găsesc în mod natural puse sub tutela Statului, care le acoperă cu răspunderea sa. Vieata civilă a stabilimentelor de utilitate publică este, din contra, mai independentă; ea este regulată în mod exclusiv de statutele fiecăruia, afară numai în ceeace privește aplicarea art. 910 din Codul civil (811 din Codul civil român). Astfel art. 2045 din Codul civil, care vizează tranzacțiunile făcute pentru stabilimentele publice și art. 1032 din Codul procedurii civile, care interzice acelorași stabilimente de a sta în justiție fără să se conformeze legilor administrative, adică acelora cări le impune obligația unei de a avea o autorizare prealabilă, nu se aplică stabilimentelor de utilitate publică.⁹⁾

Din aceste principii generale puse de doctrină și cări hotărăse în mod nediscutabil locul ce are să-l ocupe fiecare din cele două categorii de persoane juridice față de Stat, se trăg toate consecințele naturale, ce constituiesc în realitate tot atâtea deosebiri fundamentale între stabilimentele publice și stabilimentele de utilitate publică. Astfel cele dintăi au dreptul de poliție, de a stabili impozite, de a expropria pentru cazul de utilitate publică, drepturi ce nu se pot recunoaște celor

⁸⁾ G. C. Discescu, *Dreptul No. 3/902: Care este condiția juridică a persoanelor morale străine în România? Cum pot sta în judecata?* Decretul guvernului României din 13 Decembrie, 1904.

⁹⁾ Loco cît, No. 31; M. Rivièré: *Pandecte franțeze*, volumul XXX, No. 45 și 52; L. Say, *Foyot et Lanjallec*, vol. II, pag. 180; H. Berthélémy, *Op. citat*, pag. 40.

de al doilea. Stabilimentele publice sunt supuse legii din 8 Octombrie 1893 asupra contabilității oricecătorii va avea să închee contracte din care vor derivă pentru ele vreun venit sau vreо cheltuielă; aceste contracte se fac pe baza de licitațiuni publice. Contabilitatea acestor stabilimente va fi supusă normelor stabilită de legea de mai sus, pe căt timp toate aceste regule nu au nici o aplicare față de stabilimentele de utilitate publică, care se administrează după regulile dreptului comun.

De aci rezultă dar că, din cauza regimului legal special ce se aplică totdeauna unora, iar celorlalte numai în mod exceptional, punctele de contact sunt foarte rare între aceste două feluri de persoane juridice, între care orice confuzie este cu neputință.

(Va urmă)

ANIBAL TEODORESCU

INALTA CURTE DE CASATIE ŞI JUSTITIE, S. III

Audiența dela 5 Septembrie 1908

Președintia d-lui G. P. PETRESCU, președinte

Iani M. Bociari cu Ministerul de finanțe

Patentă. — Arendeșii sunt scotiți de patentă pentru vânzarea produselor de pe pământurile ce cultivă. (Art. 10, alin. III, din Legea patentelor).

Art. 10, alin. III, din Legea patentelor scutește de patentă nu numai pe proprietarii care își vând produsele moșiilor lor, ci și pe oricări alte categorii de cultivatori de pământ, care își vând sau desfac în orice alt mod produsele de pe pământurile ce cultivă, căci legea nu face nici o excepție nici în privința persoanelor ce cultivă și nici asupra modului de exploatare a pământurilor cultivate.

In această categorie intră și arendeșii, care fiind impuși la patentă de 2 la mie pentru exercitarea profesiunii lor, ar fi inadmisibil să mai fie supuși și la altă patentă pentru vânzarea produselor de pe pământurile ce cultivă.

Deciziunea 210/908. — Casată, în urma recursului făcut de Iani M. Bociari, sentința Tribunalului Brăila, № 270/907, dată în proces cu Ministerul de finanțe.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Iaçulescu, în desvoltarea motivelor de casare;

Pe d-l avocat Zeceanu, în combateri.

Deliberând,

Asupra motivului de casare, invocat de recurrent;

«Violarea și reua interpretare a art 10, alin. III, și a art. 19, alin. IV, din Legea patentelor, precum și a art. 5 din Cod. de comerț.

«Tribunalul Brăila, secția II, deși constată, prin sentința № 270 din Noemvrie 1907, că subsemnatul Iani M. Bociari

sunt arendașul moșiei d-lui Al. Sulioti, lucru ce nu contestă fiscul și că fanul și ovazul, ce am vândut prin contractul cu data de 14 Septembrie 1905 garnizoanei Brăila fac parte din produsul moșiei ce aveam cu arendă, totuști, îmi respinge apelul ce am făcut contra procesului-verbal cu data de 6 August 1907, prin care controlorul Miclescu de pe lângă Administrația financiară Brăila, mă da că contravenient la Legea patentelor, cum că nu plătesc patentă de antreprenor de furnituri. Prin aceasta Tribunalul violează dispozițiunile art. 10, alin. III, din Legea patentelor, care scutește nu numai pe proprietarii ce și vând produsele moșiilor lor, ci și pe ceilalți cultivatori de pământ, adică pe arendeșii care își vând produsele de pe moșile ce țin în arendă. Art. 10, alin. III, din Legea patentelor prevede și pe unii și pe ceilalți : «Proprietarii, cultivatorii de pământ, etc. sunt scutiți de patentă».

Că așa e și se vede și din următoarele :

Legiuitorul prin art. 19, alin. IV, prevede că va fi impus ca amenda în doilot taxei-pe un an, acela ce va exercita co-mertul și industria fără să plătească dreptul patentei.

«Prin urmare, ca să existe contravenire din partea mea și deci să fie justificată amenda ce mi s-a dat, ar trebui ca fapta mea, adică vânzarea către garnizoanei Brăila a unei cantități de fan și ovaz, ce făceau parte din produsele moșiei mele ce fineam cu arendă – că este așa o constată și tribunalul prin considerările hotărîrile ce a pronunțat și fiscal nu contestă, – zic ar fi trebuit ca fapta mea, adică vânzarea produselor de pe moșia mea, să poată fi taxată ca faptă de comert.

Or, legiuitorul, prin art. 5 din Codul comercial spune, în răs categorie, că nu se poate considera ca fapt de comert vânzarea produselor pe care proprietarul sau cultivatorul le are după pământul său, sau cel cultivat de dânsul.

«Este evident, deci, că legiuitorul prin alin. III art. 10, din Legea patentelor, când spune : «Proprietarii cultivatorilor de pământ, etc.», a înțeles tot două categorii de persoane : întâi proprietarii ce și vând produsele de pe moșia lor, și al doilea cultivatorii, de pământ adică arendeșii ce și vând produsele de pe moșia ce exploatează. Si Tribunalul Brăila, secția II, numai prin violarea art. 10, al. III, din Legea patentelor și rea interpretare a textelor de lege, mai sus enunțate, hotărâște că în alin. III, art. 10, din Legea patentelor, prin acele două expresii : proprietarii, cultivatorii de pământ etc., a înțeles numai pe proprietarii care își vând produsele lor, iar nu și pe arendeșii ce și vând produsele de pe moșia ce cultivă, caz în care mă găsesc și eu.

Legiuitorul ne arăta intenționarea sa și în art. 5 din Codul de comert unde spune : «Nu se consideră faptă de comert vânzarea productelor pe care proprietarul sau cultivatorul le are după pământul său, sau cel cultivat de dânsul». Aci, ca și în art. 10, alin. III, din Legea patentelor, se face o enumerare de persoane și clar că partea finală a articoului «sau cel cultivat de dânsul» se referă la o persoană care n'are pământ adică la un arendă.

Mai mult, Ministerul de finanțe prin ordinul № 91.244 din 25 Noemvrie 1905, trimis Administrațiilor financiare, scutește pe arendeșii de patentă pentru vânzarea produselor de pe moșile lor.

Având în vedere că din sentința Tribunalului Brăila, secția II, № 270/907, ce este supusă recursului, rezultă că, prin procesul-verbal, dressat de Alexandru Miclescu, controlor fiscal pe lângă Administrația financiară a județului Brăila, cu data de 6 August 1907, recurrentul Iani M. Bociari a fost condamnat să plătească fiscului amenda de patru sute zece lei, pentru contravenirea la legea patentelor, și anume : pentru lăptul că nu a declarat, în conformitate cu art. 92 din Legea de constatare și percepere, că exercitează comerțul de antreprenor de furajre, după cum s'a dovedit cu contractul din 14 Septembrie 1905, prin care numitul s'a obligat a furniza garnizoanei Brăila o cantitate de fan și ovaz ;

Având în vedere că Iani M. Bociari, făcând apel, a susținut înaintea tribunalului că produsele furnizate garnizoanei din Brăila fiind de pe pământul ce-l ține cu arendă dela Al. Sulioti, potrivit art. 10, alin. III, din

Legea patentelor, este scutit de plata patentei; dar tribunalul i-a respins apelul, pe motiv că prin sus menționatul text de lege, legiuitorul a înțeles să seutească de patentă numai pe proprietarii cari au cultivat singuri pământul pentru vânzarea produselor de pe proprietatea lor;

Având în vedere dispozițiunile art. 10, alin. III, din Legea patentelor;

Considerând că din cuprinsul și sensul acestui text de lege rezultă clar că legiuitorul seutește nu numai pe proprietarii cari își vând produsele moșilor lor, ci și pe oricări alte categorii de cultivatori de pământ cari își vând sau desfac în orice alt mod produsele de pe, pământurile ce cultivă, căci legea nu face nici o excepție nici în privirea persoanelor ce cultivă și nici asupra modului de exploatare a pământurilor cultivate;

Considerând apoi că după Legea patentelor arădășii fiind supuși la plata de patentă, căcă doi lei la mie pentru exercitarea profesiunii lor, este inadmisibilă că în același timp să mai fie supuși și la altă patentă pentru vânzarea produselor de pe pământurile ce cultivă, sau de pe alte imobile ce exploatează;

Considerând că în speță, constatăndu-se că fânul și ovăzul, ce a vândut Iani M. Bociari garnizoanei din Brăila, provenea din produsele de pe moșia arădată și cultivată de dânsul, numai printr-o greșită interpretare a sus-menționatului text de lege tribunalul i-a respins apelul;

Pentru aceste motive, Curtea casează, etc.

Audiența dela 15 Septembrie 1908

Președintenia d-lui G. P. PETRESCU, președinte

Herman Spiegel cu Ministerul de finanțe

Apel. — Formele apelului. — Nearătarea numelui, pronumei și domiciliului părților. — Lipsă de nulitate — (Art. 326 și 69 din Proc. civilă)

Nearătarea numelui, profesionișii și domiciliului părților în petiția de apel nu atrage nulitatea apelului (art. 326 din Proc. civilă), căci art. 69 din Proc. civilă care vorbește despre nulitatea petiției introductive de instanță, în asemenea cazuri nu se poate aplica la petiția de apel.

Decizunea 217/908. — Casată, în urma recursului făcut de Herman Spiegel, sentința Tribunalului Botoșani No. 29/908, dată în proces cu Ministerul de finanțe.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Gaster în desvoltarea motivelor de casare;

Pe d-l avocat C. Marinescu în combateri;

Pe d-l Procuror de secție P. Sadoveanu în concluziuni;

Deliberând,

Asupra motivului I de casare:

«Greșita interpretare și aplicare a art. 69 și 326 din Proc. civilă și 79 din Legea timbrului și exces de putere.

«Am făcut apel contra procesului-verbal de contravenție încheiat de agenții fiscale și am cerut citarea părățului, adică a ministerului, iar pentru termenul de înfațare s'a citat, conform cu Legea timbrului, Administrația financiară de Botosani.

«Tribunalul interpretând și aplicând greșit sus zisele texte de lege și prin exces de putere îmi anulează apelul, pe motiv că năș fi indicat în petiția de apel numele și pronumele părățului; creând o nulitate ce nu este prevăzută de lege decât pentru acțiunile incepătornice de judecată și la cererile de apel,

deși aci părțile sunt deja determinate prin procesul-verbal atacat în apel;

« Mai mult încă, în speță, se citase, conform art. 79 din Legea timbrului, administratorul finanțiar, să că nu mai putea exista nici un alt motiv de amânare necum de anularea apelului».

Având în vedere că din sentința Tribunalului Botoșani No. 29/908, ce este supusă recursului, rezultă că prin procesul-verbal din 25 Noemvrie din 1907, încheiat de Leon Tartureanu controlorul fiscal al orașului Botoșani, Herman Spiegel, recurentul de astăzi a fost condamnat să plătească Statului în calitate de tutore al minorului său fiu Jacques, sumă de 840 lei, taxă de înregistrare pentru avere rămasă dela defuncta Bela Speigel, mama minorului; asemenea numitul a mai fost condamnat personal la o amendă de leu 1689 pentru că nu a declarat fiscalui această moștenire;

Având în vedere că Herman Spiegel făcând apel, Tribunalul i-l a anulat pe motiv că apelantul, prin petiționarea de apel, nu arăta în conformitate cu art. 326 Proc. civilă numele părățului, ci numai cere a se cîta ministerul fără a indica anume care minister;

Considerând că prin art. 326 Pr. civilă legiuitorul nu a prescris nulitatea apelului pentru lipsa de arătare a numelui, profesionișii și domiciliului părăților litigante după cum a prescris prin art. 69. Pr. civ. nulitatea acțiunii dela prima instanță, pentru asemenea lipsă de arătare de nume, profesie și domiciliu al părăților, explicându-se ușor asemenea deosebire de dispozițiune a legii, prin împrejurarea că la instanța de apel se poate lua cunoștință de asemenea nume, profesie și domiciliu ale părăților din actele aflate la dosar, și astfel judecătorul în apel nu pot să înțeleagă înțelesul citatului art. 326 și să aplique nulitatea prescrisă de art. 69 Pr. civilă pentru nearătarea părăților prin suplica de apel, dacă prin actele din dosar s'au putut cunoaște acele părți;

Considerând că, în speță, de și prin suplica de apel nu s'a arătat ca parte părăță Administrația financiară din Botoșani, totuș se stabilește în fapt că acea administrație a fost citată la judecata ca părăță în apel, după cum prescrie art. 79 din Legea timbrului și după cum trebuia să se urmeze legalmente acea judecătă;

Considerând, dar, că în asemenea circumstanțe nu era de loc ca de a se anula apelul, întrucăt lipsa de arătare a părății intime în suplica de apel n'a împiedicat chemarea regulată a părățelor la judecătă, ceea ce era suficient, după sensul citatului articol 326;

Că, prin urmare, tribunalul a făcut o greșită aplicare art. 69 și 326 din Proc. civilă, și astfel motivul de casare este întemeiat.

Asupra motivului II de casare:

«Violarea art. 81 din Proc. civilă;

«Deși în procesul-verbal de contravenție este vorba de avere minorului meu fiu, totuș la judecata apelului nu a luat parte și Ministerul public, cum cîte art. 81 din Proc. civilă, asă că hotărîrea e casabilă».

Considerând că față cu dispozițiunile art. 81 din Proc. civilă ori de câte ori sunt minori interesați într-o cauză prezența Ministerului public este neapărată pentru regulația compunerei a instanței;

Considerând, pe de altă parte, că prin facerea unui apel se aduce în discuție înaintea instanțelor de apel cauza înțregul ei;

Că, în speță, prin procesul-verbal apelat recurentul fiind condamnat atât personal că și ca tutore al minorului său fiu, este evident că în apel prezența Ministerului public era necesară pentru compunerea tribunalului; că, deci, lipsa procurorului atrage casarea hotărîrii;

Pentru aceste motive, în unire cu concluziunile Ministerului public, Curtea casează.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI, S. III

Audiența dela 23 Septembrie 1908

Președrenția d-lui N. BUDIȘTEANU, președinte

Ministerul de finanțe cu Maria Partenie

Decizionea No. 226.

Drept căștigat. — Dreptul funcționarului de a percepe întreaga remunerație a funcțiunii pe care o ocupă nu poate constitui un drept căștigat, ci asemenea remunerări sunt supuse voinței legiuitorului viitor, care are dreptul de a le mări, a le micșora, sau a le suprime odată cu funcțiunea; că, așa fiind, legiuitorul din 1906, reducând remunerării funcționarului pensionar la o cifră, ce împreună cu pensiunea să formeze un quantum de 200 lei, nu a violat dreptul intimatelor la pensiunea recunoscută prin legea veche, ei a dispus numai de remunerării funcțiunii ocupată de pensionarul care voiește să continue înca a servi Statul, județul sau comună;

Dreptul unui funcționar de a percepe întreaga remunerație a funcțiunii pe care o ocupă nu poate constitui un drept căștigat, ci asemenea remunerări sunt supuse voinței legiuitorului viitor, care are dreptul de a le mări, a le micșora, sau a le suprime odată cu funcțiunea.

Curtea,

Așultând pe d-l avocat C. Marinescu-George, în desvoltarea motivelor de apel;

Pe d-l avocat Cezar Partenie, în combateri.

Deliberând,

Având în vedere opoziția făcută de Ministerul de finanțe în contra deciziunii civile cu No. 183 din 1908 a acestei Curți, prin care i s'a respins ca nesușinut apelul făcut în contra sentinței cu No. 700 din 1907 a Tribunalului Ilfov, Secția III.

Având în vedere că Maria Partenie, institutoare și pensionară, ca văduvă a decedatului său soț George I. Partenie, a chemat în judecată pe Ministerul de finanțe, pentru a se vedea condamnat acesta să reînceapă și să continue a-i servi, pe lângă leașa sa de profesoră de 320 lei lunar, și pensia de lei 162 și bani 43, pe care Ministerul de finanțe a incetat a i-o mai servi dela 1 Aprilie 1906, și, odată recunoscută de Tribunal această obligație, Ministerul de finanțe să mai fie obligat a-i plăti și suma de lei 1949, bani 16, care reprezintă pensia reînținută de minister dela 1 Aprilie 1906 și până la intențarea acțiunii, cu procente dela intențarea acțiunii și plus sumele ce-s'ar adăuga la această sumă până la executare, sototit a 163 lei și 43 bani neto lunar;

Având în vedere că Tribunalul, prin sentința apelată, a admis în total această acțiune, așa cum a fost formulată.

Având în vedere art. 24 din Legea pensiunilor, astfel cum a fost modificată în anul 1906:

Considerând că este constant, în drept, că în principiu o lege nouă nu poate atinge drepturile căștigătoare; că ea nu-si poate produce efectele sale decât în viitor, afară numai dacă legiuitorul, în mod expres, a dat legii sale un efect retroactiv, sau dacă a voit ca printr-o sa interprète o dispoziție obscură sau echivocă a legii vecni;

Considerând că, în speță, legiuitorul din 1906 nu a voit nici să dea legii un efect retroactiv, nici să interpreteze textele legii vecni, de oarece din litera și spiritul ei nu rezultă această intenție; că totușă chestiunea dar se reduce la aceea de a se să dacă intimata Maria Partenie avea un drept căștigat de a cumpăra pensiunea și retribuția funcțiunii sale, și, ca alătre, era pușă la adăpostul novei dispoziții legislative;

Considerând că Ministerul de finanțe, prin retinerea operată, n'a atins într-nicic dreptul intimatelor la pensiunea ce dobândise în anul 1890; că scopul ce a urmărit a fost numai ca din remunerării funcțiunii ce ocupă intimata să nu poată percepe decât diferența de 39 lei și 57 bani, care, unită cu pensiunea de 162 lei și 43 bani, atinge maximul de 200 lei, ce legea nouă permite unei văduve pensionare ca să cumuleze;

Considerând că dreptul funcționarului de a percepe

intreaga remunerăriune a funcțiunii pe care o ocupă nu poate constitui un drept căștigat;

Că asemenea remunerării sunt supuse voinței legiuitorului viitor, care are dreptul de a le mări, a le micșora, sau a le suprime odată cu funcțiunea; că, așa fiind, legiuitorul din 1906, reducând remunerării funcționarului pensionar la o cifră, ce împreună cu pensiunea să formeze un quantum de 200 lei, nu a violat dreptul intimatelor la pensiunea recunoscută prin legea veche, ei a dispus numai de remunerării funcțiunii ocupată de pensionarul care voiește să continue înca a servi Statul, județul sau comună;

Că, prin urmare, Ministerul de finanțe, refuzând de a servi intimatelor pensiunea și întreaga retribuție a funcțiunii sale, nu a dat legii din 1906 un efect retroactiv, ci a făcut o justă și sănătoasă aplicare a acestui text, care era îndreptat în contra funcționarului, iar nu și în contra pensionarului, și, deci, Tribunalul a făcut o greșită aplicare a art. 24 din Legea pensiunilor, când a condamnat pe Ministerul de finanțe la plata pensiunii și a remunerării.

Că, dar, acțiunea de față nefiind intemeiată, opozitia și apelul Ministerului de finanțe devin întemeiate, și, ca atare, urmează a i se admite și a se respinge acțiunea intentată de Maria Partenie;

Având în vedere că, după dispozițiunile art. 44 din Legea timbrului, în cazul când se va condamna partea părătită, atunci ea va fi, prin aceași hotărâre, condamnată din oficiu de judecată a plăti către fisc și indemnizația timbrului ce ar fi trebuit să uzeze în proces reclamantul, dacă acesta n-ar fi fost Statul;

Având în vedere că înaintea Curții Statul având căstig de cauză și, prin urmare, Maria Partenie pierzând, dânsa urmează să fie condamnată către fisc la indemnizația timbrului ce ar fi trebuit să uzeze, în apel și opozitie, ministerul.

Pentru aceste motive, admite apelul.

(ss) N. Budișteanu, C. Sărățeanu, St. Mladoveanu.

CESIUNEA

BREVETELOR DE INVENTIUNI

— DIN PUNOT DE VEDERE FISCAL —

O chestie de mare interes practic și care se prezintă des e: ce taxă va percepe Fiscul cu ocazia cesiunării unui brevet?

Legea brevetelor are o singură dispoziție și a-nume art. 17, care zice: «Pentru înregistrarea unei cesiuni 100 lei». Aceasta însă e o taxă specială percepută de Ministerul industriei și care alimentează fondul art. 39 al aceleiaș legi, menit la crearea de muzeu și de agenții industriale.

Legea timbrului își intinde al ei imperium și asupra cesiunării brevetelor? Răspundem, fără ezitate: da, chiar când cesiunarea unui brevet român s-a făcut în străinătate, de oare ce la transcrierea lui — care e obligatorie — în registrul special, i se va aplica dispozițiile art. 101 al Legii timbrului.

Care e articolul ce o prevede, e oare art. 30?

Pentru a răspunde la această chestiune, e necesar să vedem care e fundamentalul juridic al brevetului și ce fel de drepturi conferă.

Urmărind cronologic legislația brevetelor din Franța, sora noastră latină și călăuza grațiosă a legiuitorului nostru, observăm că la 1791, art. 1 zicea: «Adunarea națională, considerând că orice ideie nouă, ce poate fi utilizabilă, aparține în mod ex-

«clusiv aceluia ce a facut-o, și ar fi un atac în «contra drepturilor omului dacă nu s-ar privi o descoacerie industrială ca proprietatea autorului ei, etc.».

Mai târziu Legea din 1844 — după care e luată în noastră — și schimbă modul de a vedea. Iată ce găsim în expunerea de motive: «Inventatorul nu poate să-și exploateze invenția fără concursul „societății“ dar nici societatea nu poate să se folosească fără voia inventatorului; legea, arbitru suveran, a intervenit... Această soluție, transacționă necesară între principiul și interesul, constituie dreptul actual al inventatorului, și, drept natural sau concedat, proprietatea sau privilegiu, indemnitate sau recompensă... etc.».

Dar, după cum în română alături de principiile stricti *juris* s-au dezvoltat până la *rațiunea scrisă*, dreptul pretorian, tot așa și în societatea modernă, alături de proprietatea mobiliară și imobiliară s-a născut și se dezvoltă proprietatea intelectuală. «Cea mai sacră, — zicea Chapelier în Adunarea Constituantă — cea mai legitimă, cea mai inatacabilă și pot să zic cea mai personală dintre toate, e lucrarea spiritului». Aci se vede mai mult ca or unde adevărul din teoria *Școalei pozitivistice*, că dreptul se finează de viață, atât în forma exterioră, vizibilă materialicește, cât și în forma interioră, ce se prezintă sub forma de intangibili-lități psihice.

Așa fiind se explică cum doctrina socotește că o proprietate de drept civil: mărcile de fabrică¹⁾, desemnările și modelele industriale²⁾, precum și brevetele de invenție³⁾.

Azi nici nu se mai discută, dacă ar putea fi altfel și numai *numele patronimic* e de dreptul giților.

Savantul meu profesor dela Iași, d-l Dimitrie Alexandrescu⁴⁾ zice, că în limitele art. 474 din Codul civil intră ca mobile prin determinația legei, drepturile ce au autorizări asupra produselor artistice, literare și industriale. Expresia «determinația legei» trebuie înțeleasă în sensul că legea civilă le recunoaște și le reglementează, iar nu le creiază!

Din cele ce preced se vede că brevetul de invenție fiind un lucru mobil, deci vânzarea lui — cesiunea fiind o vânzare — va fi impusă de art. 22 aliniatul 5 al Legei Timbrului. Așa dar atât Administrația financiară a Capitalei, cât și Tribunalul Ilfov, Secția Notarială au aplicat greșit Legea timbrului în acul de cesiune autentificat la № 9.403 din 12 Septembrie 1908.

Recunoaștem că chestiunea se pune pentru prima oară la noi și că e și delicatesă, atât din pricina naturei drepturilor ce conferă un brevet, cât și din cauza redactării art. 30 al Legei Timbrului. Asupra primei chestiuni vom reveni într'un articol special, fiind subtită și importantă, iar că privește despre art. 30, care sună: «Sunt supuse la taxa timbrului proporțional de 20 bani sula de lei: cesiunile de creație și de alte drepturi incorporele după prețul cesiunii... etc.» traduce perfect rubrica art. 1689

din Codul civil francez. Cu drept cuvânt M. Planiol, II, ed. 1 protestează în contra redactării: «c'est choses incorporelles, qu'il eût fallu dire, car il n'y a pas de droits corporels», toate fiind pure speculații ale gândirei. Legiuitorul nostru civil luându-se după Marcadé a nimerit-o cu intitularea rubricei cap. 8, titlul 5, carte III. Cesiunea de brevete nu intră în capitolul 8 din Codul civil, ci la vânzări de lucruri mobile și nu trebuie nici să ne sperie cuvântul «cesune», căci nu titlul unui act îi dă caracterul, ci conținutul lui intrinsec.

I. M. Lungu
Doctorand în Drept

INFORMAȚIUNI

Anunțăm că s'a terminat de imprimat și pus în vânzare REPERTORUL GENERAL DE JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ A ÎNALTEI CURTI DE CASATE, întocmit de d-l avocat I. C. Barozzi.

Acesta mare și utilă lucrare a fost examinată de d-l Prim-președinte al Înaltei Curți de casatie, care a incuvântat tipărirea. Volumul I cuprinde atât autorizația sa că și prefață d-lui Cira Economu, Procurorul-general al Înaltei Curți de casatie și Directorul ziarului nostru.

Prețul catorpatru volume este de lei 60, broșate. Pentru cei ce dorește la lea veile legate vor trimite în plus pentru legătură în pânză lei 10; cu piele la color și să ne comunice cu o carte poștală sau pe cotorul mandatului felul legăturii și culoarea pânzei și a pielei, spre a li se trimite la fel.

Depozit la ziarul *Curierul Judiciar*, care le expediază la cerere contra valoare, mandat poștal sau ramburs.

A apărut Vol. III ediția 2-a *Tratatul de drept* civil de d-l profesor D. Alexandrescu.

Prețul 18 lei broșat.

Persoanele care să urmărească volumele anterioare legate sunt rugate să trimită și costul legăturii: 2 lei în pânză; 3.50 cu piele la color și să ne comunice cu o carte poștală sau pe cotorul mandatului felul legăturii și culoarea pânzei și a pielei, spre a li se trimite la fel.

Comandele se fac la *Curierul Judiciar*, București, 5 Calea Rahovei, care servește la cerere orice cărți de drept, române și străine.

A apărut: Vol. III *Explicații teoretice și practice asupra Codului de comerț* de d-l Gr. V. Maniu. Primele două volume au fost premiate de Academia Română.

Prețul 12 lei. Depozit la *Curierul Judiciar* care servește la cerere orice cărți de drept, române și străine.

„Colecția generală a Legilor Români“ este titlul unei importante lucrări apărute acum, care conține Legile, convențiunile, aranjamentele, Decretele, regulamentele, deciziunile ministeriale din 1906, toate cu adnotări istorice și de concordanță; lucrate de d-nii At. C. Kivu, consilier la Înalta Curte de casatie și justiție; Dem. C. Badulescu, avocat; G. St. Badulescu, Prim-Grefier la Înalta Curte de casatie; I. Ionescu-Dolj, judecător de instrucție la Trib. Ilfov; G. D. Nedelcu, directorul afacerilor judiciare din Ministerul de justiție; Victor Rațiu, At. Stefanescu-Galați și Const. Tăneșcu, avocați.

Acestă lucrare, unică în țară la noi, s'a tipărit într'un format mare ca Dalloz, pe hârtie velină, cuprinzând 800 pagini. Prețul 20 lei. Depozit la *«Curierul Judiciar»*, care servește la cerere orice cărți de drept, contra valoare, mandat sau ramburs.

¹⁾ E. Pouillet, *Marques de fabrique*, ed. 5, pag. 106; I. L. Braun, *Les marques de fabrique en droit comparé et international*.

²⁾ Aubry et Rau, ed. 5 II, § 165; Mainié, I, No. 1060.

³⁾ E. Pouillet, *Brevets d'Invention*, ed. 5, No. 197.

⁴⁾ Explicația Dreptului Civil Român, III, ed. 2, pag. 197.